

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jauna ES Meža stratēģija 2030. gadam””

(COM(2021) 572 final)

(2022/C 152/28)

Ziņotājs: **Simo TIAINEN**

Atzinuma pieprasījums	Eiropas Komisija, 10.8.2021.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	25.11.2021.
Pieņemts plenārsesijā	8.12.2021.
Plenārsesija Nr.	565
Balsojuma rezultāts (par/pre/atturas)	227/1/6

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Savā jaunajā ES meža stratēģijā 2030. gadam Eiropas Komisija pamatoti norāda, ka mežiem ir daudzējāda loma un tiem piemīt būtisks ekonomiskais, sociālais un vidusskaicis potenciāls. Mežu dzīvotspējai un veselībai ir būtiska nozīme gan vides, gan klimata apsvērumu dēļ, kā arī ar mežu saistītās ekonomiskās attīstības un cilvēku labklājības uzlabošanas ziņā. Komiteja atzīst, ka meža stratēģijā ir analizētas ekonomiskās un sociālās iespējas, tomēr tas ir jādarā visaptverošākā veidā. EESK konstatē arī to, ka nav atbildes, kā kompensēt mežu un līdz ar to arī mežu īpašnieku sniegtos nekomerciālos ekosistēmu pakalpojumus. Stratēģijā ir aprakstīti tikai daži pozitīvi piemēri, un Komiteja prasa nākotnē meklēt tiešām pārliecinošu un ilgtspējīgu risinājumu.

1.2. Meža stratēģijai būtu jāapvieno dažādās politikas jomas un stratēģijas, kas attiecas uz mežiem un ar mežu saistīto bioekonomiku. EESK arī uzsver, ka ir svarīgi pieņemt lēmumus pareizā līmenī, saskaņā ar attiecīgajām kompetencēm un subsidiaritātes principu. Tā kā meži Eiropas Savienībā ir ļoti daudzveidīgi, viena pareizā risinājuma nav. Tāpēc kopīgo mērķu sasniegšanas nolūkā mežu apsaimniekošanu un tās plānošanu vislabāk iespējams organizēt nacionālā līmenī. Savukārt Eiropas Savienības līmeņa satvars ir vajadzīgs, ņemot vērā ar vienoto tirgu, vidi un klimatu saistītus jautājumus, kurus nav iespējams atrisināt tikai ar nacionāla mēroga pasākumiem un kuru risināšanai bieži vien ir vajadzīgi arī starptautiski pasākumi.

1.3. Ir vajadzīga ciešāka sadarbība visos politikas veidošanas līmeņos, un EESK uzsver, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, tostarp uzņēmumi, arodbiedrības un vides organizācijas, ir cieši jāiesaista stratēģijas turpmākajā izstrādē un uzraudzībā, uzsverot meža īpašnieku, nozares un darba ņēmēju būtisko lomu ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā un ar mežu saistītajā bioekonomikā.

1.4. EESK aicina nodrošināt saskaņotību, noteiktību, stabilitāti, skaidrību un konsekveni politikas satvarā un tiesiskajā regulējumā. Ir būtiski nesākt iniciatīvas, kas pārklātos ar pašreizējām plaši pieņemtajām ilgtspējības definīcijām, principiem, kritērijiem, rādītājiem, pamatnostādņēm un shēmām vai būtu pretrunām tām. Īpašuma aizsardzība un brīva uzņēmējdarbība arī ir atbalstāmi principi.

1.5. Tā kā ir daudz neskaidru jautājumu, EESK aicina veikt visaptverošu stratēģijas ietekmes novērtējumu, lai noteiktu tās ietekmi uz tirgus apstākļiem, lauku apvidiem un dažādajām finansējuma vajadzībām tādās jomās kā pētniecība un inovācija, prasmju pilnveide, infrastruktūra, klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās pasākumi, kā arī biodaudzveidības veicināšana.

1.6. Ņemot vērā to, ka globālā sasilšana izmaina koku un visu dzīvo organismu stāvokli un ir saistīta ar meža katastrofām, kuras graujoši ietekmē gan vidi, gan ekonomiku, EESK atzinīgi vērtē to, ka stratēģijā pienācīga uzmanība pievērsta pasākumiem, kuru mērķis ir pielāgošanās klimata pārmaiņām. EESK arī uzsver, ka ir vajadzīgs visaptverošs skatījums uz meža un ar mežu saistītās bioekonomikas nozīmi klimata pārmaiņu mazināšanā, lai nodrošinātu vislabāko sekvestrēšanas, uzglabāšanas un aizstāšanas pasākumu kombināciju nolūkā izveidot ekonomiku, kurā vairs netiek izmantots fosilais kurināmais. Turklāt Komiteja – saskaņā ar Komisijas meža stratēģiju – uzsver, cik svarīga ir integrēta pieeja meža apsaimniekošanai un biodaudzveidības aizsardzībai.

1.7. EESK mudina veikt pētījumus par saikni starp klimata pārmaiņām, meža ekosistēmām un meža apsaimniekošanu, kā arī aicina sistemātiski vākt uzticamus datus par mežu stāvokli un apmainīties ar tiem. EESK uzsver arī, ka, pilnībā izmantojot digitālo tehnoloģiju sniegtās iespējas, ir svarīgi veikt inovāciju tādās jomās kā ilgtspējīga un klimatnoturīga biomasas ražošana, jauni meža nozares produkti un aprītes ekonomika.

1.8. Lai īstenotu ar mežsaimniecību saistītu darbību digitālo un zaļo pārkārtošanu, ir vajadzīgas jaunas prasmes, kas jo īpaši jāņem vērā arodmācību, kā arī kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas organizēšanā. EESK norāda, ka ir svarīgi radīt kvalitatīvas darbvietas un nodrošināt darba ņēmējiem iespējas un pienācīgus darba apstākļus koksnes resursu bioekonomikā. Komiteja uzsver sociālā dialoga nozīmi prasmju pilnveidē un darba aizsardzībā. Sadarbība ir vajadzīga arī, lai uzlabotu sabiedrības informētību par modernām, uz koksnes resursiem balstītām darbībām, it īpaši jauniešu vidū.

1.9. Nepieciešama labvēlīga vide produktīviem ieguldījumiem visā vērtības ķēžu garumā, lai izmantotu ar mežu saistītās bioekonomikas inovācijas un nodarbinātības potenciālu. EESK arī uzsver, ka ir vajadzīgi ieguldījumi infrastruktūrā, lai atvieglotu loģistiku un veicinātu digitalizāciju ar mežu saistītās nozarēs.

1.10. Lai sekmētu globālo attīstību, EESK aicina ES aktīvi veicināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES uzņēmumiem, kas konkurē starptautiskajos bioekonomikas tirgos, un tādu starptautisku nolīgumu īstenošanu pasaules mērogā, kas sekmē meža aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu.

2. Vispārīgas piezīmes: politikas satvars

2.1. Ar jauno ES meža stratēģiju 2030. gadam tiek atjaunināta pašreizējā ES 2013. gada meža stratēģija, lai ņemtu vērā jaunākās norises un īstenotu Eiropas zaļā kursa mērķus nolūkā izveidot modernu, oglekļneitrālu, resursefektīvu, konkurētspējīgu un sociāli taisnīgu Eiropas Savienību. EESK jau ir paudusi viedokli par iepriekšējās stratēģijas progresa ziņojumu⁽¹⁾.

2.2. Mežiem ir svarīga loma Eiropas zaļā kursa īstenošanā, jo tie ir cieši saistīti ar dažādiem šī kursa pamatelementiem, proti, tie veicina ilgtspējīgu rūpniecību, enerģētiku, transportu, būvniecību un pārtikas sistēmas, kā arī palīdz cīnīties pret klimata pārmaiņām, biodaudzveidības zudumu un vides piesārņojumu.

2.3. Meži ir arī svarīgs globālas nozīmes jautājums, un tos skar daudzi Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM), tostarp tie, kas saistīti ar dzīvi uz zemes, klimatrīcību, nabadzības mazināšanu, veselību un labklājību, rūpniecību un inovāciju, pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un ekonomikas izaugsmi.

2.4. Ņemot vērā mežu daudzējādo nozīmi un potenciālu ekonomisko, sociālo un vides ieguvumu ziņā, Komiteja uzskata, ka ir svarīgi attīstīt visas meža funkcijas, lai gūtu pēc iespējas lielāku vispārēju labumu.

2.5. Ir ārkārtīgi svarīgi saglabāt mežu dzīvotspēju un veselību – gan vides un klimata apsvērumu dēļ, gan nolūkā veicināt ar mežu saistītu ekonomikas attīstību un cilvēku labklājību. Komiteja atzīst, ka meža stratēģijā ir analizētas ekonomiskās un sociālās iespējas, tomēr tas ir jādara visaptverošākā veidā. EESK konstatē arī to, ka nav atbildes, kā kompensēt mežu un attiecīgi arī mežu īpašnieku sniegtos nekomerciālos ekosistēmu pakalpojumus. Stratēģijā ir aprakstīti tikai daži pozitīvi piemēri, un Komiteja prasa nākotnē meklēt tiešām pārliecinošu un ilgtspējīgu risinājumu.

⁽¹⁾ EESK atzinums Komisijas ziņojums "Progress, kas panākts, īstenojot ES meža stratēģiju" (OV C 47, 11.2.2020., 87. lpp.).

2.6. EESK uzskata, ka meža stratēģijai būtu jāapvieno dažādās politikas jomas un stratēģijas, kas attiecas uz mežiem un ar mežu saistīto bioekonomiku. Tam būs nepieciešama starpnozaru sadarbība, kas aptvertu pētniecības, inovācijas, rūpniecības, nodarbinātības un fiskālo politiku, kā arī klimata un vides politiku un lauksaimniecības politikas lauku attīstības dimensiju.

2.7. EESK arī uzsver, ka ir svarīgi pieņemt lēmumus pareizā līmenī, saskaņā ar attiecīgajām kompetencēm un subsidiaritātes principu. Parasti, lai risinātu ar vienoto tirgu saistītos jautājumus, ir vajadzīgi stingri ES līmeņa pasākumi. ES līmeņa satvars ir nepieciešams arī attiecībā uz vides un klimata jautājumiem, kurus nevar atrisināt tikai ar valstu pasākumiem un kuriem bieži nepieciešama arī rīcība starptautiskā līmenī.

2.8. Savukārt kopīgo mērķu sasniegšanas nolūkā mežu apsaimniekošanu un tās plānošanu vislabāk iespējams organizēt nacionālā līmenī. Tāpēc EESK uzskata, ka izšķiroša nozīme stratēģijas īstenošanā ir dalībvalstu iesaistei un atbalstam. Šajā ziņā būtiska nozīme ir valstu stratēģiskajiem plāniem attiecībā uz mežiem, tostarp tāpēc, ka šajos plānos tiek iekļauti klimata un biodaudzveidības aspekti un tiek identificēti veidi, kā meža īpašniekiem sniegt kompensāciju par nekomerciālajiem meža ekosistēmu pakalpojumiem. Vienota risinājuma nav, jo mežu īpašības dažādās ES vietās ir ļoti atšķirīgas. Mežu nozīme dalībvalstu tautsaimniecībās atšķiras, tāpat kā meža īpašumtiesību veidi, kas ietver gan publiskā sektora īpašniekus, gan lielus privātus uzņēmumus un ieguldītājus, kā arī mazu ģimenes saimniecību īpašniekus.

2.9. EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai dalībvalstis apmainītos ar paraugpraksi un lai Komisija un dalībvalstis attīstītu sadarbību, kas balstīta uz pārskatītu darba praksi, nevis jaunu formālu struktūru veidošanu. EESK arī uzsver, ka pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, tostarp uzņēmumi, arodbiedrības un vides organizācijas, ir cieši jāiesaista stratēģijas turpmākā izstrādē un uzraudzībā, un norāda uz meža īpašnieku, nozares un darba ņēmēju būtisko lomu ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā un ar mežu saistītā bioekonomikā. Stratēģijas īstenošanai ir vajadzīgi ieguldījumi ieinteresēto personu un kompetento iestāžu spēju veidošanā.

2.10. Tā kā privātā sektora meža īpašniekiem un uzņēmumiem ir ļoti svarīga loma, ir pilnībā jāņem vērā īpašuma un brīvas uzņēmējdarbības aizsardzība. Vispārīgi runājot, nav iespējams kontrolēt produktu klāstu, izejvielu izvēli vai darbības praksi; ir iespējams vienīgi izveidot zinātniski pamatotus un tehnoloģiski neitrālus pamatnosacījumus, saskaņā ar kuriem bioekonomikas dalībnieki var ieviest jauninājumus, investēt un darboties. Tas attiecas, piemēram, uz kaskādes principa īstenošanu, kam jābūt uz tirgu balstītam.

2.11. Ņemot vērā daudzu bioekonomikas darbību ilgos ieguldījumu ciklus, EESK aicina nodrošināt saskaņotību, noteiktību, stabilitāti, skaidrību un konsekveni politikas satvarā un tiesiskajā regulējumā. Ir būtiski neieviešāt iniciatīvas, kas pārklājas ar pašreizējām plaši pieņemtajām ilgtspējības definīcijām, principiem, kritērijiem, rādītājiem, pamatnostādņēm un shēmām vai ir pretrunā tām. Turklāt visās iniciatīvās jāizvairās no pārmērīgas birokrātijas, piemēram, vairākkārtējas datu vākšanas un ziņošanas.

2.12. EESK uzskata, ka turpmākajā darbā svarīgi ir rūpīgi apsvērt un pilnībā ievērot iepriekš minētos principus, kas attiecas uz lēmumu pieņemšanas līmeni, īpašumtiesībām, stabilitāti, saskaņotību un pārklāšanās novēršanu. Tas jo īpaši attiecas uz iniciatīvām, kuras saistītas ar uzraudzības sistēmu, rādītājiem un robežvērtībām ilgtspējīgai meža apsaimniekošanai, sertifikācijas sistēmu, kas ir "tuvāka dabai", un ar mežu saistītiem kritērijiem ilgtspējīgai finansēšanai.

2.13. Kopumā stratēģijas ietekme ir neskaidra, un dažas no tās iniciatīvām var vājināt uz koksnes resursiem balstītas vērtības ķēdes un apdraudēt darbvietas, jo īpaši lauku apvidos, ierobežojot ilgtspējīgu koksnes ieguvu. Tāpēc EESK aicina veikt visaptverošu stratēģijas ietekmes novērtējumu, lai novērtētu tās kumulatīvo ietekmi uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi. Tas ir nepieciešams arī, lai noteiktu dažādās finansējuma vajadzības, tostarp attiecībā uz finansējumu pētniecībai un inovācijai, prasmju pilnveidei, infrastruktūrai, klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumiem, kā arī biodaudzveidības aizsardzībai un veicināšanai.

3. Īpašas piezīmes: meža nozīme klimata pārmaiņu un biodaudzveidības jomā

3.1. Mežiem ir ievērojama loma dabiskajos procesos – oglekļa, ūdens un barības vielu aprites ciklu kontrolē, augsnes veidošanā un biodaudzveidības saglabāšanā. No otras puses, paši meži ir ļoti neaizsargāti pret klimata pārmaiņu ietekmi.

3.2. Pēdējo gadu desmitu laikā ES ir palielinājusies kopējā mežu platība un aizsargājamo mežu platība – koksnes apjoma pieaugums pārsniedz izciršanas apjomu – un meži ir liels oglekļa piesaistītājs⁽²⁾. Turpretim pasaules mērogā turpinās atmežošana, jo īpaši tropu apgabalos, padarot šos mežus par emisiju avotu un ievērojami veicinot biodaudzveidības samazināšanos⁽³⁾. Tāpēc EESK uzsver, ka ir jāņem vērā arī meža globālā nozīme, un aicina ES aktīvi veicināt tādu starptautisku nolīgumu īstenošanu pasaules mērogā, kas sekmē meža aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu.

3.3. Mežiem un ar mežu saistītajai bioekonomikai ir daudzējāda nozīme klimata pārmaiņu mazināšanā: tie nodrošina oglekļa sekvestrēšanu un uzglabāšanu, kā arī fosilo izejvielu, enerģijas un produktu aizstāšanu. No tā izriet, ka starp dažādiem pasākumiem pastāv sinerģijas un kompromisa iespējas⁽⁴⁾. Tādēļ EESK uzsver, ka, meklējot ilgtspējīgākos risinājumus, lai izveidotu ekonomiku, kurā vairs netiek izmantots fosilais kurināmais, visi šie mehānismi ir jāpsver holistiskā veidā.

3.4. Oglekļa sekvestrēšana nav tikai meža zemes platības jautājums, bet galvenokārt meža pieauguma un spēcīgas fotosintēzes jautājums. Līdztekus pirmreizējai un atkārtotai apmežošanai mežu aktīva apsaimniekošana, izmantošana un atjaunošana arī ir būtiski svarīga, lai izmantotu meža kā oglekļa piesaistītāja potenciālu.

3.5. Meža nozīme oglekļa uzglabāšanas jomā ir daudzveidīga, jo ogleklis tiek uzglabāts ne vien kokos un augsnē, bet arī koksnes izstrādājumos. Ilglaicīgi koksnes izstrādājumi, piemēram, ēkas un augstas kvalitātes mēbeles, šajā ziņā ir efektīvākie risinājumi. Meža nozares produkti, kuru aprites cikls ir īsāks, arī uzglabā oglekli līdz brīdim, kad tos pārstrādā. Turklāt, ja fosilo izejvielu aizstāšanai izmanto ar meža nozari saistītas atjaunojamās izejvielas, tiek novērsta oglekļa izdalīšanās no tā krātuvēm.

3.6. EESK arī aicina rūpīgi pievērsties mežu neaizsargātībai pret klimata pārmaiņām un pielāgošanās nepieciešamībai, jo sasīšana izmaina koku un visu dzīvo organismu stāvokli un ir saistīta ar mežos notiekošajām katastrofām, ko izraisa sausums, ugunsgrēki, vētras un kaitēkļi. No otras puses, meži veicina pielāgošanos klimata pārmaiņām, nodrošinot aizsardzību pret eroziju, zemes nogrūvumiem un plūdiem.

3.7. Meži, tostarp apsaimniekoti meži, ir būtiski svarīgi biodaudzveidībai, jo tie nodrošina dzīvotnes lielākajai daļai sauszemes biodaudzveidības pārstāvju. Biodaudzveidību var saglabāt dažādos veidos: aizsargājot apdraudētās sugas, izveidojot aizsargājamas teritorijas, kurās ir atļauta ierobežota cilvēka darbība vai arī tā ir pilnībā aizliegta, vai īstenojot mežu apsaimniekošanas praksi, kas mežu sociālekonomiskās izmantošanas laikā ļauj saglabāt biodaudzveidību.

3.8. Ņemot vērā to, ka lielākā daļa mežu tiek apsaimniekoti, EESK uzsver, cik svarīga ir integrēta pieeja meža apsaimniekošanai un biodaudzveidības aizsardzībai, kas ļauj kombinēt mežu daudzveidīgās funkcijas. Komiteja atzīst uz tirgu balstītus un brīvprātīgus biodaudzveidības aizsardzības un oglekļa sekvestrēšanas pasākumus, ko īsteno mežu īpašnieki, un atbalsta šādu pasākumu kredīvērtības shēmu izpēti un izstrādi.

3.9. Mežu oglekļa sekvestrēšanas spēja un biodaudzveidība dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Atšķirības daļēji ir saistītas ar dažādiem dabas apstākļiem un daļēji izriet no meža apsaimniekošanas un izmantošanas veida laika gaitā. Tādējādi arī nepieciešamība aizsargāt un atjaunot mežus ES atšķiras, un tas ir jāatzīst, nosakot atjaunojamās vai aizsargājamās meža platības.

3.10. EESK mudina turpināt pētīt mežos notiekošos fizikālos, ķīmiskos un bioloģiskos procesus un saikni starp klimata pārmaiņām, meža ekosistēmām un cilvēka darbībām un panākt, lai meža apsaimniekošana būtu balstīta uz zinātniskiem apsvērumiem. Ir svarīgi arī sistemātiski uzraudzīt un apmainīties ar datiem par mežu stāvokli, pilnībā izmantojot digitālo rīku un sistēmu sniegtās iespējas un vienlaikus nodrošinot pienācīgu datu aizsardzību un uzticamību.

3.11. EESK atbalsta iniciatīvu par trīs miljardu koku stādīšanu kā praktisku demonstrējumu projektu, kas ietver atbilstošu teritoriju un sugu plānošanu, cilvēkresursu un finanšu resursu piešķiršanu, stādīšanas un apsaimniekošanas darbības un rūpīgu attīstības un rezultātu uzraudzību. Šādi pirmreizējās apmežošanas pasākumi nedrīkst apdraudēt zemes izmantošanu pārtikas ražošanai vai ignorēt nepieciešamību dažviet saglabāt atklātu ainavu.

⁽²⁾ <https://forest.eea.europa.eu/news/summary-for-policy-makers-state-of-europe2019s-forests-2020>

⁽³⁾ <http://www.fao.org/state-of-forests/en/>

⁽⁴⁾ <https://ec.europa.eu/jrc/en/science-update/forest-based-bioeconomy-and-climate-change-mitigation-trade-offs-and-synergies>

4. Īpašas piezīmes: meža ekonomiskā un sociālā nozīme

4.1. Meži palīdz apmierināt visdažādākās ikdienas vajadzības, nodrošinot izejvielas rūpniecības un patēriņa produktiem, telpu atpūtai un veselīgu pārtiku tiešai lietošanai mājāsaimniecībās. Tādējādi mežiem ir būtiska nozīme gan ar mežu saistītajā, gan cita veida bioekonomikā, turklāt tie veicina veselību un garīgo labklājību.

4.2. Ar mežu saistītās bioekonomikas pamatā ir dažādas vērtības ķēdes, kas aptver meža īpašniekus un dažādas nozares un pakalpojumus – sākot ar meža tehnikas un koksnes pārvaldājumu pakalpojumu sniedzējiem līdz pat kokapstrādes uzņēmumiem un sākot ar vietējiem mikrouzņēmumiem, kooperatīviem un MVU līdz pat lieliem starptautiskiem uzņēmumiem. Līdz ar to ar mežu saistītā bioekonomika nodrošina darbvietas daudzās jomās un dažādās vietās, un tam ir liela nozīme lauku apvidos.

4.3. Lielāko daļu apaļkoku Eiropas Savienībā izmanto kā rūpnieciskās izejvielas (baļķus un papīrmalku), savukārt koksnes kā kurināmā izmantošana dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras⁽⁵⁾. Tiek prognozēts, ka pieprasījums pēc tradicionālajiem un jaunajiem koksnes izstrādājumiem, izņemot iespiedpapīru, pasaulē palielināsies. EESK iesaka rūpēties, lai normas un standarti nekavētu, bet gan veicinātu koksnes izstrādājumu un konstrukciju izmantošanu, vienlaikus arī nodrošinot, lai patērētāji ar piemērotu marķējuma palīdzību tiktu pareizi informēti par iespējamu nekoksnes materiālu esamību šajos produktos.

4.4. Pašreizējā paraugprakse liecina, ka dažādu veidu koki un dažādas koku daļas tiek izmantotas tādiem mērķiem un produktiem, kuriem tās ir vislabāk piemērotas, un tādējādi, neizšķērdējot dabas resursus, rada vislielāko pievienoto vērtību. Liela daļa no meža sniegtajiem energoresursiem tiek iegūta no meža retināšanas un mežizstrādes vai kokapstrādes procesā iegūtajiem koksnes atlikumiem un blakusproduktiem. Celulozes rūpnīcas ir labs piemērs ražotnēm, kas kā blakusproduktu ražo elektroenerģiju un siltumu. Turklāt blakusprodukti un atlikumi tiek izmantoti kā izejvielas esošajos rūpnieciskajos procesos un arvien biežāk – arī jaunu bioproduktu ražošanā.

4.5. EESK uzsver, ka ir svarīgi intensīvi izstrādāt tehnoloģijas un risinājumus ilgtspējīgai un klimatnoturīgai biomasas ražošanai, energoefektivitātei un izejvielu izmantošanas efektivitātei, kā arī aprites ekonomikas iedzīvināšanai visās ar mežu saistītajās vērtības ķēdēs. Digitālajām tehnoloģijām, tostarp mākslīgajam intelektam, piemīt ievērojams potenciāls atbalstīt meža apsaimniekošanas, rūpniecisko procesu, loģistikas un piegādes ķēdes partneru mijiedarbības attīstību un optimizāciju.

4.6. Visprogresīvākie jauninājumi palīdz radīt jaunus materiālus un produktus, tostarp bioloģiskas ķīmikālijas, modernas biodegvielas un tekstilšķiedras, no kurām dažas ir mazā apjomā ražoti produkti ar augstu pievienoto vērtību. Tā kā jaunu produktu izstrāde bieži notiek pašreizējās ražošanas ietvaros, tradicionālajās ražošanas vienībās tiek veidotas jaunas uzņēmējdarbības ekosistēmas, kurās iesaistīti visdažādākie uzņēmumi, jo īpaši MVU.

4.7. Prasmju pilnveide ir viens no priekšnoteikumiem, lai ar mežu saistītās nozarēs īstenotu digitālo un zaļo pārkārtošanos. Tā ir nepieciešama arī kā līdzeklis, ar kura palīdzību panākt, lai neviens nebūtu palicis ārpus uzmanības loka. Jaunais pieprasījums pēc prasmēm ir jāņem vērā arodmācību un universitātes studiju, kā arī kvalifikācijas celšanas un pārkvalifikācijas jomā. Turklāt ir vajadzīgi praktiski konsultāciju pakalpojumi, lai palīdzētu uzņēmumiem, jo īpaši mazajiem uzņēmumiem, izpildīt jaunās prasības.

4.8. EESK uzsver sociālā dialoga nozīmi prasmju pilnveidē un darba aizsardzībā. ESF+ finansējuma piešķiršana kvalitatīvu darbvietu un pienācīgu darba apstākļu veicināšanai koksnes resursu bioekonomikā var palīdzēt apkarot nabadzību un samazināt migrāciju no lauku apvidiem. Nabadzības mazināšana arī palīdz samazināt koku nelikumīgu izciršanu, it īpaši apkures vajadzībām.

4.9. Tā kā ar mežu saistītās darbvietās pārsvarā strādā vīrieši un tā kā šajās darbvietās strādājošo vidējais vecums ir salīdzinoši liels, ir svarīgi nozarei piesaistīt vairāk sievietes – gan darba ņēmēju, gan uzņēmēju statusā –, kā arī vairāk jauniešus. Šajā nolūkā būs jāsadarbjas un jāveido mezsaimniecības un uz koksnes resursiem balstīto nozaru tēls, kā arī jāpalielina sabiedrības informētība par iespējām, ko sniedz modernā bioekonomika. Ir vajadzīga arī spēcīga sabiedrības komunikācija par mežu dzīvotspējas un noturības uzlabošanas veidiem un priekšnoteikumiem.

(5) <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821>

4.10. Lai izmantotu ar mežu saistītās bioekonomikas inovācijas un nodarbinātības potenciālu, ir vajadzīga labvēlīga vide produktīviem ieguldījumiem visā vērtības ķēžu garumā. EESK arī uzsver, ka ir vajadzīga pienācīga infrastruktūra, arī lauku apvidos. Ar mežu saistītajai bioekonomikai ir vajadzīga transporta infrastruktūra, kas atbilst mežsaimniecības loģistikas un meža bioproduktu ražošanas un izplatīšanas vajadzībām. Pienācīga digitālā infrastruktūra ir vēl viens būtisks mūsdienu bioekonomikas priekšnoteikums.

4.11. EESK mudina dalībvalstis izmantot ES fondus un valstu finansējumu, tostarp lauku attīstības fondus, lai veicinātu uz koksnes resursiem balstītu bioekonomiku. Jāizvairās no tādām atbalsta shēmām, kas kavē vai kropļo bioekonomikas tirgus, īpašu uzmanību pievēršot esošajām subsīdijām un citiem stimuliem koksnes dedzināšanai.

4.12. ES uzņēmumiem ir vajadzīga arī konkurētspējīga tirdzniecības vide, kas tiem ļautu eksportēt ilgtspējīgus meža nozares produktus un risinājumus uz citām valstīm un sekmīgi konkurēt ar importu no valstīm ārpus Eiropas Savienības. EESK aicina Eiropas Savienību veicināt vienādus noteikumus starptautiskajos bioekonomikas tirgos un izmantot Eiropas mēroga un starptautiskās partnerības un ārējās tirdzniecības nolīgumus, lai sekmētu Eiropas Savienības vērienīgo klimata mērķu sasniegšanu un meža izmantošanas ilgtspēju ārpus Eiropas Savienības.

Briselē, 2021. gada 8. decembrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja*
Christa SCHWENG
